

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjanként kapják. — Nemtagok részére előfizetés díj: egészve 4 ft., felére 2 ft., negyedévre 1 ft.

Ugy a lap szellemi részét illető czükkök, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

Lapok a francia irodalom történetéből.

(Egyházi szónokok.)
Ista Cs. BAKOSI.

Hogy a francia nemzetnek szellemes irodalmi működését, főképen ennek fénykorát kellően méltányolni képesek legyünk, elkerülhetlen szükséges XIV. Lajossal és korával némileg megismerkednünk; azon királylyal, ki divinatiohoz hasonló tehetséggel nemcsak ügyesen tudta tovább folytatni mindazt, mit fejedelmi és lángelméjű elődei Richelieu és Mazarin bíbornokok megkezdettek, hanem ki ezen kívül ritka tapintattal ki is tudá szentel: korának legnagyobb államférfiai: kinek udvarát költők és tudósok, művészek és egyéb más nagy szellemek látogatták és ki ezek általánál nemcsak a nemzet, hanem az egész világ érdeklődését is magához vonzóvá tette.

lenné vált tulesapongásait értette ellensúlyozni, megtorni, hanem országát is addig nem ismert nagyságra, fényre emelni. Azon biztos hitben, hogy a Mindenható a királyokat nemcsak mindenhatóságának, hanem mindentudásának is egy részével felruházta — rövid idő alatt — vaskarával, de még inkább bámulatraméító eszével minden ellenszegülést — bár honnan is jött legyen az — elnyomott s megadta országának azon rég ohajtott egységet, mely egyedül képes az államokat nagygyá tenni, az irodalomnak és művészeteknek pedig biztos és fényes jövőt biztosítani.

Meglehet, hogy az előbb említett birodalmában ejtette ki legelőször a „L'état c'est moi“ (az állam én magam vagyok) első tekintetre zsarnok szájába illő szavakat; de ha az eddig elmondottakat s az alább említendőket közelebről és részreahajlatlanul vizsgáljuk, ugy csakhamar be fogjuk látni azon áldást, melyet e király uralkodása — daczára a sok nyomornak, melyet hódítási vágyával országának okozott — mindenütt, de főleg az irodalom terén előidézett. Harczvágya és későbbi szinlelt áhítatoskodása, igaz, hogy sok nagy tetteit elhomályosíták, de ércznel maradandóbb emléket állított magának az által, hogy Augustushoz hasonlóan, hivatásul tekintette a művészetek, tudományok pártolását, emelését.

Kora nem állott ennek vagy Perikles vagy a Mediceiek kora háta mögött, s ha mindjárt nem is multa classicitásra nézve azokat felül, mégis méltán elmond-

hatjuk, hogy udvara, jó és rosz oldalaival együtt jó darab időre nemcsak a francia, hanem más művelt népeknek is mintaképül szolgált.

A Richelieu által 1635-ben alapított akadémia, valamint a versaillesi udvar számos lángelméjű férfit látott királyi bőkezűséggel díszített fényes termeiben összegyülni. Itt találjuk, hogy sokat ne említsünk, a bölcészek közül Descartes (Dekárt) Pascalt, az egyház szónoklatnak minden idők mintaképeit, a nagy „triast“: az ellenállhatatlan szónokot Bossuetet, a főkelt szellemű bölcset Fénélon-t s a hatalmas Massilon-t. A költők sorában pedig a dráma nagy mestereit Corneillet, Racinet és ellenlábásukat, a francia komédia legnagyobb előadóját Moliere-t említsük.

Mingezek, valamint többi társaik is, koruk, helyesebben mondvá, Maecenasuknak intentioit követték; csakis egy van e nagy kornak még nagyobb képviselői között, ki az udvar befolyásai alól magát némileg emancipálni tudja: és ez a naiv meseköltő Lafontaine.

De mint mindenben, ugy az irodalomban sem maradt e nagy befolyás reactio nélkül, s a tudományokat kedvelő fejedelemnek meg kelle még élnie, hogy intentioit nemcsak a politika, hanem a vallás terén is megtámadva lássa.

A francia nép és főképviselői rég belátták vala már a tutorságnak nyűgöző voltát; a századok folytán felhalmozott gyuanyag készen állott és csak a bátor kéz hiányzott még, mely azt lángra lobbantsa. 1690-ben jelent meg Amsterdamban „Les soupirs de la France“ (Franciaország sohajai) cz. akkor roppant feltűnést keltett, s mint állíták, Fénélon tollából eredő könyv, mely épen alkalmas volt arra, hogy a rég várt szikrát az épületbe dobja, s ezzel a főnnebb említett viszonyoknak más és új irányt szabjon.

E kis bevezetésünkben láttuk a francia irodalom „aranykorszakának“ — ha bár csak dióhéjban vázolt — fejlődését és ezzel át is térhetünk kitűzött célunk megoldására, az egyházi szónokok és működésöknek rövid méltatására; itt is csak a legfőbb képviselőkre, név szerint azon triasra szoritkozva, mely az ugynevezett „ellenzéki irodalom“ uttörőihez tartozik.

I. Ezek élén áll az éleseszű politikus, a nagy történész és a felülmulthatatlan egyházszónok Jaques Benigne Bossuet, a XVII. sz. lelke, ki rendkívüli tudományosságával, lángeszével nemcsak a király mellett, hanem fölötté is uralkodik.

E fáradhatatlan athleta mindenütt győzedelmeskedik: hatalmas a szószeiken; elveivel meggyőző a trónus mellett és ott grata persona ép úgy, mint az udvar egyéb főemberei előtt. Szavai az egész ország klerusa előtt dönthetlenné, meggyében majdnem imádásig szeretett főpap. E férfuban pontosulnak össze korának eszméi, benne és műveiben tükröződik vissza mindaz, mit hazája és egyháza javára teremtett, s ha a király magáról azt mondhatta, hogy: „az állam én vagyok“, úgy még nagyobb joggal mondhatta a genialis főpap egyik életirója róla is „C'est Bossuet, qui a reformé l'église“*)

Bossuet sz. Dijonban (Dizsonban) 1627. szept. 27-én. A kis gyermek bölcseséjét nemcsak a hybleai méhek szongták körül, hanem Fortuna is frigyártással ígérkezett neki és hű szövetségese maradt a változatosságokban oly gazdag életén át mindvégig; sőt maga a kérelhetetlen Párka is kivételt látszott tenni vele szemben.

Gondos anyja és a jezsuiták vezetése alatt nyerte a tudni vágyó gyermek első neveltetését, míg 13 éves korában a metzi seminariumba került. 15 éves korában visszatért a Sorbonnara, Franciaország legrégebbi egyetemére; innen pedig hat év múlva mint baccalaureus és nemsokára mint hittudor Metzbe vonult, hol kizárólag történelmi és theologiai tanulmányokkal foglalkozott; iratainak tanulásával.

1662-ben látjuk Bossuet-et, kit hírének szárnya rég már megelőzött vala, legelőször a király előtt szónokolni. A király s az egész udvar nem valának képesek a fiatal kanonok megragadó szónoklatát eléggé bámolni. Jutalma lón a cordáni püspökség; de még mielőtt a pápai megerősítés leérkezett volna, más és ennél sokkal nagyobb kitüntetés érte a fiatal püspököt, a mennyiben 1670-ben a Dauphin nevelőjéül választottat. 1680-ban akad. taggá, 1682-ben meauxi (meói) püspökké, 1698-ban pedig a bourgundi hercegnő kancellárjává lón. Tettdus életének utolsó éveit meggyében töltötte, hol 1704-ben mint érsek meg is halt s a meauxi székesegyházban temettetett el.

E rövid rapsodikus életrajz után vizsgáljuk e kiváló és korának fény-, de valljuk meg, olykor-olykor árnyoldalaiban is kiváló férfit. De hogy működéséről helyes képet nyerjünk, legcélszerűbb lesz azt három szakaszra u. m.: didaktikai-politikaira, történetire és egyházszónokira osztani és ezekből kiindulva — e lapok keretéhez mérten — méltatni őt és működését.

Didaktika-politikai művei között legnevezetesebb a „Politique tirée des propres paroles de la sainte écriture“ (Polit. kivonatok a szt. irás saját szavai nyomán) cz. műve, melyet Bossuet királyi tanítványa számára írt. Hogy XIV. Lajos idejében ő és legkiválóbb kor-

társai minő nézetben voltak a legjobb kormányforma iránt, ő maga mondja, midőn következőleg szól: „A fejedelem az Isten helytartója, személye szent; minden hatalom az ő kezében pontosul össze; a népnek minden akarata az övébe olvad egybe. Képzeltetek egy végtelen népet, mely egy személyben találja éltető erejét; képzeltetek továbbá egy szent, független atyai hatalmat, vizsgáljátok meg azon titkos erőt, mely az államok nagy kerekét mozgatja, és látni fogjátok az Isten a királyokban, látni a királyi felség eszményképét.“**)

Könyvének megírására használta mindenekelőtt a biblia végtelen tárházát, élénkítve a francziákat jellemző rövid és lépten-nyomon virágos irálylyal a még oly csekélynek látszó mozzanatot is.

Ezt követi a „De la connaissance de Dieu et soi-même“ (Isten- és önmagának ismerete) szintén didaktikus szellemben írt műve, melyben az egyedet mint embert tárgyalja. A hegyi patak rohamával folyó beszédében kikel Descartes és korának bölcsészei ellen és kimutatja a léleknek és ezzel kapcsolatban a vallásnak hatalmát a bölcsészett fölött. Ide számíthatnók még nagyobb ily irányu művei közül a „Sermon sur l'honneur“ (beszéd a becsületről) cz. művét is, melyben ép úgy, mint az imént említettekben szintén genialis eszmékben czáfolja meg a becsület fogalmáról addig divó nézeteket.

De térjünk át történelmi működésére, és itt mindekenelőtt az 1679-ben befejezett „Discours sur l'histoire universelle-re“ (Beszélgetések az egyetemes történet köréből), mely azonban korántsem tartozik maradandó művei közé, nem lévén egyéb, mint kivonata a világtörténelemnek, melyet a Dauphin számára írt vala.

De nagyobb horderejű és fontosságu volt egy más idevágó, a „L'unité de l'église“ (az egyház egysége) című híres műve, mely a meauxi gyűlésen előadott és ugyanott az egész franczia klerus által elfogadott tervét fejtegeti, s mely mű a gallicán egyháznak valóságos collexévé vált.

Hogy merész röptű elméje mily végletekre vitte, kiűnik azon híres négy pontból, melylyel nemcsak a régi tételekkel kívánt szakítani, hanem a pápa auctoritását is egyenesen megtámadni merete.

Nevezett könyv a következő négy sarkponton alapszik: 1-ször, hogy a pápának nincs semmi ideiglenes hatalma a királyok fölött; 2-ször, hogy szellemi auctoritása alább áll az occumeni zsinat hatalmánál; 3-ször, hogy hatalmát az egyház canonjai és az általánosan elfogadott szabályok korlátozzák; 4-szer, hogy a pápa határozatai a hit ügyében nem csalhatatlanok, hanem csakis az egyház beleegyezésével válnak azokká.

Bossuetnek egyéb történeti és más polemiai műveit ez alkalommal mellőzve, térjünk át működésének harmadik phazisára és kövessük őt egy kissé az egyházi szónoklat terén is.

Mint fönnebb említők, 1662-ben volt, midőn XIV. Lajos a csinos alaku fiatal Bossuetet legelőször hallgatva, ennek atyját levélben üdvözölte, hogy oly boldog ily fut birhatni. E percztől fogva mindenki szerencséjének tartotta, ha az ünnepeit szónokot hallgathatta.

*) J. Demogeot. Hist. de la lit. fr. 442. 1.

**) Bossuet, Polit. tiré sth. 80. 1.

Páris legnagyobb templomai is kicsinyek voltak, valahányszor B. a szószékre lépett.

De a természet bőviben is áldotta vala meg mind azzal, mit egy kiváló szónoktól várni szoktunk. A szép magas, szabályos testből egy még szebb lélek szólt; míg csengő, ritka tiszta kiejtésű szavait rendesen mérsékelt gesztusok követték, szóval imponáló jelenség volt. Hogy mennyire ünnepezt szónok volt, kitűnik Montesquieu történész szavaiból, ki azt mondja, hogy: „Bossuet neve rokonértelmű az eloquentiával.”

Hatalmas volt a szószékek, főképen a fölülmulhatatlan és eddig még senki által meg nem közelített az „Oraison funebres“-jeiben (Halotti beszédek.)

Bossuet halotti beszédei, ezek közt főleg az, melyet Anglia királynője (1669) és a Bourbon Lajos halála alkalmával (1687) tartott, örök gyöngyök maradnak e nemből, nemcsak a francia, hanem az összes világirodalomban is.

Az olvasó egy szép szöveget vél maga előtt látni, melyen a próphéták és apostolok mellett Bourbon Lajos nagy kortársai haladnak, majd Gusztáv Adolf, majd Cromvel, majd Retz, majd Mozarin; mindezek között kimagaslik a szónok barátja, a Condéi herceg. Minden egyes Oraisonja hazája történetének egy-egy ciklusát tárja elénkbe.

Bossuet, a francziák Demosthenese egyedül áll gyászbeszédeivel nemcsak nemzete, hanem a világ irodalmában is. Egy ember van azonban, ki őt nemcsak lángész tekintetében, hanem mint egyházszónok is nemcsak hogy megközelíti, hanem ki egyszersmind méltó vetélytársaként is állhat mellette. Ez bámulója és jó barátja arabig kebelbarátja is, a szende kedélyű és nemeslelkű önzetlen Fénélon.

Az utókornak volt föntartva az életében annyira félreismert és sokat üldözött cambrai-i püspök működésébe teljes bepillantást tehetni. E működése nagyrészt politikai; de azért méltatlan vád az, hogy a királyi herceg nevelője — egykor Richelieu vagy Mazarin nyomdokaiba akart volna lépni.*)

[Polyt. köv.]

Bérmálási körut a feicsiki esp. kerületben.

A jó gyermekek mindig örvideni szoktak, valahányszor édes atyjukat valamely utról várva körükbe visszatérni látják. A jó atya is ily örömet élvez, midőn gyermekei gyöngéd ragaszkodásában gyönyörködhetik. Mert ilyenkor a viszontlátás édes örömei kedvre ragadják mindnyájok kebleit s külső jelekkel is kifejezik, hogy nagy a szeretet, mely őket egymáshoz fűzi, s mily várt vala azon pillanat, midőn egymás nyakába borulva, örvidendezhetének. Ily édes érzelmekeket hordoztunk kebelünkben, midőn hön szeretett és epedve várt atyánkat, kegyes főpásztorunkat mult hó 31-én körünkben ujból láthatók.

Csikmegyének fiai mindig nemes büszkeségüknek tartották főpásztoruk iránti ragaszkodásuk- és örömeik kifejezést adhatni. Kegyelmes főpásztorunk dr Fo-

garasy Mihály ur ő nagyméltóságának pünköszt bérmálási utja alkalmával is ezt mutatak. Sőt örömeink ez alkalommal még lángolabb vala, mint mások. Miért? Mert ha ezeltől 10—12 évvel láttuk kegyelmes urunkat, midőn még 68—69 év nehezedett vállaira, akkor is örvidendeztünk, mert ő atyánk vala akkor is, és bennünk a fiai ragaszkodás ép ugy meg vala, mint most; de látni ugyanez atyát most, midőn anyaszentegyházunk és nemzetünk érdekében letöltött csaknem 80 esztendő gazdag mult tekint utána, hogy ne lángolna kebelünkben melegebben a szeretet, szemlélve, hogy a nagy kor felette csak ugy látszott eltűnni, mint valami gyöngé fualom, melynek semmi káros hatása nincs az emberre; hogyne örvidendeztünk volna, látva apostoli főpásztorunkban a nagy idő daczára a friss egészséget, a test és lélek élénk ruganyosságát?!

Ily érzeteknek vala tanuja a fönnebb irt időben a nagyerdei „Szent-Ferencz-telepe“, midőn püspök urunk nevezett czélből Feicsikra siet. Feltartoztatták itt ő nagyméltóságát a felője özönlő üdvkivánatok és örömyilatkozatok árjai. A Nagyerdő ekkor levetkezte melabusságát, az örömyhangok megrezegtették a levegőt, gyöngé szellő kezdett lebegni, sebesebb lengésbe jöttek a fák levelei, fölrepedstek erre az erdők madarai s így a vén Nagyerdő egész tele torokkal kiáltotta: éljen a kegyelmes főpásztor!

Ezt hangoztatta ngs Nagy Lajos aicsiki főesperes ur papsága élén, ezt az udvari helyi esperes Demeter E. prépost ő ngsa Rieger G. gymn. igazgató urral, ezt ngs Bálint K. cz. kanonok társaival, ezt a gyergyóiak, ezt a feicsikiak közül főt. Bodó Alajos alesp., Bálint Lázár plebános, Imets F. J. gymn. igazgató és Szász Károly tanár urak. S vajjon mi távollevők hallgatánk? A szeretet nem zajos; tiszta, nyugodt szív forrása, a nyelv csatornája. S így bár nyelvünk a Nagyerdőn éljeneket nem hangoztathatott — mert kegyelmes főpásztorunk hozzánk bocsátott körlevelében minden ünneplés fogadtatást eltiltott — de sziveinknek nem parancsolhatott, lelkünknek le nem zárhatta, hogy ne kívánjuk: éljen püspök urunk ő nagyméltósága!

Ily örömetelt szívvel fogadta a siető főpásztor Szereda, ilyenmel Somlyó és a bucsusok ezreibe egész Csikmegye.

Somlyón a szent-ferenczrendieknél szállott meg ő nagyméltósága s az itt töltött időt privát ajtatosság, részint apostoli működés, végül pedig a szeretet cselekedetei által tette nevezetessé. Pünköszt napját — megemlékezve, hogy kedves gyermeki és tanuló éveit fő-részét Somlyón tölté el, hol az Isten és bold. szt. Szűz számos áldásaiban részesült — a mindenség Teremtőjének imadásában s a boldogságos Szűz tiszteletében töltötte el. Hétfőn junius 2-án hozzáfogott a bérmálás szentségének kiosztásához, s ekkor Somlyó vidékéről mintegy 200-at jelölt meg a kereszt jelével és erősített az üdvösség krizmájával. Apostoli buzgósággal végzett szent cselekmények után általánoson tisztelt alispánunk mélt. Lázár Dénes ur vendégszerető asztalánál talált kíséretével együtt a munka után mulattató kedvet, mi az igen tisztelt alispáni család ismert vendégszeretettel mindig karöltve szokott járni. Ebéd után megte-

*) Hettner 24. l. és Schlosser Gesch. több helyen.

kintve az iskolai építkezéseket s megdicsérve a taploczaiak e nemű buzgó tevékenységét, miután ez üdvös munkára áldását adta volna, visszatért Somlyóra, hol a megelőzőtt estén nála tisztelgett főgymnasiumot tünteté ki atyai látogatásával. Midőn ő nagyméltósága örvendezett a pünkössti bucsura összesereglett 17—20 ezernyi hívőnek buzgóságában s a jámbor vallásosságban, ez örömei sugarai nem kerültek ki azon iskolákat sem, melyek eme vallásos buzgóság bölcsői; mert nagyobbára ezen iskolák szülői azoknak, kik később a józan tudomány és vallás világosságát terjesztik a nép között. Ebben pedig egyik főtenyező a gymnasium. Azért ő Excellentiája is eme kettőre buzdította a fiatalságot, apostoli kenetű beszédében fejtegetve, hogy a vallás nem ellensége a tudománynak, sőt karöltve járva, igen szép testvérek, ha éltető forrásukat egy közös kútból, az Istenből meritik. Egyébiránt a tanulók talpraesett feleletei s üdvözlő szónoklatai annyira megtetszetek a főpásztornak, hogy ez utóbbiakat lemásoltatni kívánva, egyszersmind magas tetszése jeléül 25 forintot kegyeskedett adni a fiatalság junialisára, mi azonban a gymnasium tudós igazgatója, főt. Imets F. J. ur megkérésére jutalomdíjjá változott. De bár a fiatalság leve közvetlen megjutalmazva, a babér mégis főképen a derék tanári kart illeti, mert ők nevelői, oktatói Csik reménységének. Mély köszönet és hála mindezekért ő Nagyméltóságának!

Apostoli munkásságát kedden — 3-án — is folytatta ő excja a somlyói híveknek s a jelentőző tanulóknak osztva ki a bérmálás szentségét, Körülbelül 200-ra tette rá ekkor áldásosztó kezeit. E napon látogatásával a képezdét és az elemi iskolákat tünteté ki. Ezekben a ferencziek provincialisa főt. Simon Jukundian ur fogadta. E fogadtatás nagyszerű és érzékenyítő volt. Midő a provincialis ur fejtegetni kezdé, hogy 1858 óta a képezdét az elemi iskolákkal egyetemben mint árva gyermeket mily melengetőleg karolta fel, ápolta és fejleszté oda, hol ma állanak, a jelenlevők szívében nemes hevület ébredett. Érdekes látvány volt a két tisztas aggastyán fejének ezüstje mellett gyémántokat is látni az üdvös mű felett még most is elevenen ragyogó szemekben, s még kiváló érdekes lesz majd az, midőn a fejedelmi elismerés érme is ragyogni fog a főt. főnök ur mellén.

Ő Nagyméltósága azáltal is nevezetessé tette Somlyón lételet, hogy a barátok templomának 1000 frtot, a gymn. ifjúságnak pedig, mint jelzém, 25 forintot volt kegyes ajándékozni: s hát még hány szegény rebegett utána szívből fakadt hálás „Isten fizessék!” Továbbá magkeresztelte a csik-szt-mártoni járásbírójának tekts Becze J. urnak leánykáját, meg egy unitarius nőt, egy reformátustól pedig hitvallásunk letételét fogadta.

Megemlítem azt is, hogy, pünköszt hétfőjét kivéve, mikor ő nagyméltósága tartott ünnepélyes misét, a többi napokon majd a felcsiki főesperes ur, majd Bodó Alajos alesperes ur végezték az ünnepélyes szt. miséket; a szombati nagy körmenetet ngs Demeter E. prépost ur vezette, míg az ájtatos, buzgóságát Bálint Lázár cs.-sztmiklós hívők Ferenczi K. sztkirályi plebános,

Karda Ist. esztelneki házfőnök és Sebők L. taploczai segédlelkész urak emelték remek beszédeikkel.

Kegyes főpásztorunk befejezván Somlyón teendőit, kedden vecsernyekor Rákosra indult, kísértetve az al-és felcsiki papság igen szép számától s fogadtatva mindenütt, hol Rákos felé utazott a hívek és lelkészek üdvkívánataival. Rákoson egyenesen a papi lakba hatatott, hol kipihenve napi fáradoalmait, másnap — jun. 4-n — mintegy 500-at erősített a meg Szent-Lélek erejével. Ez alkalommal Szántó káplán ur pedig a kegyelem eszközeiről egy rövid, de csinos beszédet tartott. Ezeket a szives házigazda ngs Eránosz J. cz. kanonok ur dus teritékü asztala követte. A főpásztor itt azon elhatározásának adott kifejezést, hogy körlevelétől elütőleg csak 5-én (csütörtökön) lesz Nagyboldogasszonyon, pénteken Szt-Domokoson akarva bérmálni. Így is történt. Ebéd után csakhamar megindult Madaras felé, kísértetve Zakariás Antal járási szolgabíró s több papi székér által. Madarason kiszállva, gyönyörködve szemlélte Csiknak, sőt tán egész Erdély falun legimposánsabb emeletes díszes iskoláját s hallgatta a tanulók kitünő feleleteit. Megdicsérte a lelkes községet, meg tanügybuzgó papját nt. Péterffy József urat, hogy nemes ügyszeretetük az imádság és szellemi munkásság kis polgárainak ily nagyszerű palotát emelt. Ennek létrejövetele — mondá — ép annak tulajdonítandó, mit homlokozatán is hord: „imádkozzál és dolgozzál.“ Adja az Ég, hogy mindig e kettőnek is legyen szent hajléka ez iskola!

Ezek után ő nagyméltósága folytatta útját fölfelé. Elől jött 12 csinosan fölzáslzózott banderista. Nagyboldogasszonyon a hívők üdvkiáltásai s mozsarak durrogásai között lépett a lelkési lakba. Megérkezését csakhamar e megye előkelőinek tisztelgése követte. Ezek között láttam tek. Mihály Gergely karczfalvi birtokos és az alkirálybíró urat is ő nagyméltóságának régi és egyetlen életben levő iskolatársát. A viszontlátás örömei könyeket csaltak ki mindkettőjük szeméből, bennünk pedig azon gondolat ébredt föl, hogy bizony jól tisztelhettek apjukat és anyjukat, hogy oly hosszú életűek lettek e földön friss egészség és testi-lelki épségben. A tisztelgéseket derült hangulat között elköltött vacsora követte.

Másnap Nagyboldogasszonyon nagy dolgok történtek, mik a beállott nagy ünnep s kegyelmes főpásztorunk tiszteletére vonatkoztak. A fülemile még nem szólott s már a 12 fontosok szétkiáltották a magasból: ébredj székelység s kelj imáadására a Szent-Léleknek, kit ma magas vendégöd szt. kezeinek rádtétele által kebledbe veendesz, hogy méltó temploma lehess annak. S a nép jött, gyülekezett annyira, hogy a megye nem épen kis temploma kerítésével együtt zsufolva megtelt a privát buzgólkodók és bérmálándók seregével Madaras és Nagyboldogasszonyról. 692 volt a bérmáltak száma. Ő Nagyméltósága mondott misét. A szent ténykedések befejezése után a főpásztor — daczára az 5 órai tartós fáradozásnak — számosoknak adott audientiát, kik közül sokat a szegénység, másokat pedig ő Nagyméltósága iránti szeretetteljes ragaszkodás vezetett oda. Mindnyájan gazdagabban tértek vissza: a szegények alamizsná-

val, a gazdagok pedig azon lelki örömmel, hogy szerencsések lehetének hódolatuk nyilvánítását személyesen tenni meg. Ezekre következett főt. Keresztes Márton alesperes-plebános által rendezett diszebed. Ennek minőnyére nézve elég a háziurnak országosan ismert vendégszeretetére hivatkozni. De az izletes ételeket különösen fűszerezte ő Excellentiájának nyájas, leereszkedő szeretetteljes vidor modora kedvverítő pohárköszöntéseivel és a házigazda humoros toasztjaival, melyek a 25 személyből állott diszes vegyes vendégséget folytonos jókedvben tartották — ha mindjárt rizlingi nem is lett volna. Ebéd alatt a tanügy is szóba jövé, ő nagyméltósága oda kegyeskedett nyilatkozni, hogy Csikban a népnevelés ügye kiválóan megfelel magas várakozásának, mert mindenütt palotaszerű iskolaházakkal, a kor igényei szerint képzett tanítókkal találkozhatni. Egy főpásztori ilyenmü nyilatkozat bizonyára lelkesítésül szolgáland a jövődre.

Egy barátom mondta volt nekem, hogy Karczfalváról télen 2 óra alatt lehet lemenni Szeredába, nyáron pedig egy óra alatt is. mert ekkor hosszabb a nap. Hanem a nap e hosszúságát most legkevésbé vevők észre, mert az ebédre alig keltünk fel, már is elérkezett az idő, midőn ő Excellentiája Szt-Domokos felé sietett. Szt-Tamáson utközben magas látogatásával tiszte meg mélt. Sándor Mihály urat, Szt-Tamás e nemelkü jötevőjét. Majd főlebb az iskolánál egy rövid beszéd mellett nt Veress Antal plebános ur szegte át h-einek több százra menő számával ő nagyméltósága tját. A főpásztor megtekinteni méltóztatott a szépen felécsített új iskolát is, áldást kívánva mindazokra, kik annak felépítésében fáradoztak. Szt-Tamásról alig értünk k, midőn a szt-domokosi bänderisták fogadtak s beérve Szt-Domokosra, a nép üdvkiáltásokkal s mzsarak dögéseivel köszönté főpásztorát. Itt is tehát mint mindnütt, kiváló ünnepeleyességgel fogadta hön szeretett pópökét a nép, daczára, hogy ő nagyméltósága körlevéte szerint azt tartá a legnagyobb megtiszteltetésnek, ha minden hangos nagyobb szerü tüntetö fogadás elmaná. Azonban szereti a főpásztor nyáját, ez is igen öt. Izért csoda-e, ha ezen szeretet egész lelkesedéssel kitö. a nép kebeléből, s külső jelekhez is folyamodik, hogy ezekben is kimutassa szive érzelmét.

Másnap (jun. 6.) ő Excellenciája olvasó misét tartva, az ide valók, bányaiak és szt-tamásiak közül mintegy 340-re könyörögte le a Szentlélek hét ajándékát. A templomozás után asztalhoz ültünk. olyanhoz, milyen mellett minden egészséges ember nagyon jól érzi magát. A pohárköszöntéseket a helybeli plebános nt. Murányi K. ur kezdette meg, ő nagyméltóságáért üritve poharát, mire a főpásztor felelt, éltetve Szt-Domokos községét lelkes papjával együtt; hangsulyozva a vallásosságot és erkölcsiséget, mert csak ezekben lehet a község boldog, és csak ily községben működhetik a pap is áldásosan. Ezután mindnyájan, kik jelen valánk, azon megtiszteltetésben részesültünk, hogy kegyelmes főpásztorunk vig kedvvel mondott reánk köszöntöt, felemlítve azon szivélyes szeretetet, mely öt mindenütt fogadta, kísérté és kíséri. — A főesperes ur pedig fel-

köszöntéa főtisztelendö titkár Fábrián S. urat, ő Excellentiájának „diplomáját“, „pénzügyminiszterét“, ki kedves és megnyerö modora folytán mindnyájunk szeretetét hordja magával. Ebéd után a folyamatban levö iskolaépítkezéseket látogatá meg a főpásztor. A fundamentumok után itélve, ez Csikmegye kitünö iskolaépületei közt méltó helyet fog találni. A mérzsinórral körülkerített főpásztor itt egy egyszerű munkás üdvözlé, mely egy ötössel lett megjutalmazva. Egyszer smind inté a munkásokat, hogy kérjék mindenekelőtt maguk- és munkájukra az Isten áldását, mert hasztalan az ember iparkodása, ha nem járul hozzá az Isten áldása.

Visszatérve a papi labba, a főpásztor távozni készült. Az elválás nyomasztó érzete eröt vett mindenkin. Önkénytelenül rá gondoltam a pásztorok pásztorára — Jézus ez intelmére: „fiacskáim, még csak kevésé vagyok veletek. Új parancsolatot adok nektek, hogy szeressétek egymást, amint én szerettelek titeket. Arról ismernek meg mindnyájan, hogy tanítványaim vagytok, ha szeretetetök lesz egymáshoz“. — Erre intett a távozó főpásztor is minket; e szeretetet kérte tölünk zálogul az elválás perczeiben; e kiáltatta mindnyájunkkal a szivből fakadt éljeneket, midőn kocsija elrobogott. Az Ur szt angyalai őrizték utjain.

K. Protás.

TÁRCZA.

Mártonffy János emlékezete.

Öreg barátom, elköltözél te,
Messze, messze — boldogabb hazába;
Kinek áldásos volt hosszú élte,
Szépen lenyugvó nap — a halála.

Bár a pálya, melyet megfutottál,
Tövisék közt vezetett halálig,
De immár végére eljutottál,
S szagगतod most jutalom-rózsáit.

Mert ha a jószág jutalmat várhat,
S megkoszoruztatnak az erények:
Ugy te már elnyerted koronádat
Dicsőségében a magas égnek.

Nagy idő — egy félszázad: de téged
A Gondviselés többel megáldá,
Hogy forrásához vezesd a népet,
Hű nyáj-ör! szeretett patriárcha!

Csendes langy-eső volt működésed,
Mely a magvakat csirába kelti;
Munkád gyümölcsözését megérted,
S fáradság után — édes pihenni.

Kedvezett vetésednek a harmat,
Kedvezett a nap is, — megért buzád,
Aranykalászt dusan arattad,
S ősz fejed azzal megkoszoruzád.

Házad így jól el lévén rendezve,
Bátran álltál szirtkövén a hitnek, —

Végtusádhöz angyalok jöttek le
S vágyaidnak szép honába vittek.

Én könyvet sirodra nem vihettem,
Hogy hála-tartozásom lerőjjam,
De a hála élni fog szívemben —
Változatlan, hiven, állandóan.

Érdemekben fényeskedő élted
Nem homályosítja el halálod;
Pihenj csendesen! Kiérdemelted!
Egyen emléked örökre áldott!

Bálint Gyula.

Irodalom.

— Megjelent „Társadalmi Testvérharc a modern jogállam s a kath. egyház között“, írta Jedlicska Pál. Ezen jeles művet legjobban megismerteti tartalma, mely következő részeket foglalja magában.

I. Az állam célja és eredete. Mi az állam? Az állam rendeltetésének tüzetesebb meghatározása. Az államhatalomnak korlátai. Az államhatalom iránt tanúsított ellenállás.

II. A kath. egyháznak üdvös befolyása az államra. Az embernek szerencsétlensége tulzó vágyaiban rejlik. A szenvedélyek megfékezésére szükség az isteni vallás. E célra elégtelen az ugynevezett észvállás. Ezt a történelem hangosan bizonyítja. A kath. egyház jótékonyan hatott az államra, az áldozatkészség, engedelmesség s lelki szegénység erényeinek meghonosítása által. A kath. egyház előnyösen alakította át az egyed-, család- s társadalomnak helyzetét. A rabszolgaság sanyaru állapota. A kath. egyház felkarolta az emberi társadalomnak betegségeit. A szerzetes rendek. A kath. egyház leghatályosb emeltyűje volt a műveltség, tudomány- s művészeteknek. A kath. egyház s papságnak érdemei édes hazánk művelődése körül.

III. A modern jogállam jellemzése. A jogállam fogalma. A jog fogalma. A jog elválaszthatlan a vallástól. A modern jogállam ezt tagadja. A parlamentarismus nem valódi népképviselő. A modern jogállam gyakran az abszolutismust és forradalmat vonja maga után. Az 1792 francia forradalomnak közel rokonsága a modern jogállammal. A jogállam felekezetenlküli jellege. A jogállamnak a kath. egyház iránt tanúsított ellenséges érzülete. Jus placeti. A jogállam beavatkozik az egyház kormányzásába. A jogállam mint hitmagyarázó. A jogállam elnyomja az egyháznak társulati szabadságát. A jogállammal rokonszenvező liberalismus hiveinek támadásai a szerzetesek ellen. A jogállam sérti az egyház birtokjogát. A jogállam állítólagos elveivel ellenkezőleg, megszorítja a kath. egyháznak politikai befolyását és jogát. Néhány adat arra, mily lelékenyek a liberális jogállamárok az egyház üldözésében. A jogállam nem mentheti e szűkkeblü eljárását.

IV. A kath. egyház mindenkor pártolta a jözan szabadságot. A szabadság fogalma. A kath. egyháznak üdvös befolyása az egyéni és társadalmi szabadságra. Az egyház jótékony hatása a jog védelmére.

Az egyháznak és pápáknak békebirói s jogvédi szereplése. A kath. papság a jog és szabadságnak érdekében szembeszállt a nagyoknak hatalmával is. A kath. egyház nem ellenzi a helyes liberális ujitásokat. A kath. egyház nem ellensége a tudomány jól felfogott szabadságának. A lovagintézmény, mint a szabadságnak egyik kiváló védelme, a kath. egyháznak köszönhető. Az egyház mindenek előtt megérdemli a liberális melléknevet.

V. A lelkiismereti szabadság. A korlátolt és korlátlan lelkiismereti szabadság. Az államnak álláspontja a hitfelekezettekkel szemközt. A kath. egyház nem ellensége a korlátolt lelkiismereti szabadságnak. Mi tartunk az egyháznak „egyedül üdvözítő“ mellékneve. Az inquisitio. Az amerikai rendszer.

VI. A nevelés és iskola. A műveltség mibenléte. A műveltségnek elsőrendü terjesztői és tényezői: a szülők s az egyház; másodrendü tényezője pedig az állam. A jog államnak s a liberálisoknak az oktatással szemközt emelt jogigényei. A közös vagy felekezetenlküli iskolának egy neme sem felel meg az iskola valódi feladatának. A közös iskola sérti a szülőknek, az egyháznak jogát, s kártékonyan hat a társadalomra. A felsőbb oktatásnak is vallásos szellemtől kell vezetettnie.

VII. A házasságnak fogalma, egysége s feloldhatlansága. A házasság nem polgári, hanem vallásos intézmény. A polgári házasság nem szerződés. A házasságnak az államra való fontos volta, nem vonja maga után az államnak intézkedési jogát az házasság körül. A polgári házasság nem védhető a lelkiismereti szabadság szempontjából. Az egyház mindig magáénk vallotta a házasság körüli rendelkezési jogot. A zentség nem választható el a házasság lényegétől. A polgári házasság nem védhető a zsidók emancipációjának szempontjából. Az egyház által felállított házssági akadályok nem észellenesek.

VIII. A romai pápa tévmentessége tekintettel az államra. A pápai tévmentesség értelmezése s korlátai. A pápa családokzhatlansága nem új hittétel. A pápai tévmentesség nem teszi feleslegessé a zsinatokat és nem korszerűtlen. Az ó-katolicismus. Tévdedtek-e a pápák az isteni kinyilatkoztatásnak hirtetésese magyarázatában.

IX. A nemzeti egyház. A nemzetiségi kérdések korlátai. A tulzó nemzetiségi kérdés káros következményei. A nemzeti egyháznak szomorú, s a szabadság szellemével ellenkező jelenségei Európa némely államában.

A napi események köréből.

— Főpásztorunk ő Nagyméltósága bérnálási utjában mindenütt legnagyobb ünepélyességgel s ugy szólvá egész diadallal fogadtatott. Székely-Udvarhelytt a rom. kath. főgymnasium ifjúsági zenekarának 20, Csik-Somlyón ugyancsak a főgymnasium ifjúságának jutalmakra 25 frtot kegyeskedett adományozni.

— Adatok a szent-István-finöveldei „Önképzőkör“ 187^{8/9} tanévi működéséről. Szavaltat a rendes gyűlésen szám szerint 184 tartatott.

Az „Önképző“ című kézirati lap számára összesen 113 mű érkezett be, ezek közt 29 költemény volt. A beérkezett művek közül a lapban közzététett 25 mű, a tagoknak kijavítás végett vissza adatott 88,

A könyvtár szaporodott ez évben 17 db művel, a könyvtár jelenlegi állása 367 mű 503 kötetben. Jáltak a következő lapok: „Vasárnapi Ujság“ „Hirmondó“ „Hasznos mulattató“ a pénztár erejére, az „Egri nép-ujság“ Biró Béla igazgató, s a „Történelmi Tár“ Csiszér János aligazgató adománya folytán.

A pénztár állása: Összes bevétel 137 frt 21 kr, — Összes kiadás 65 frt 57 kr, — pénztári készlet 71 frt 64 kr. o. é.

Tartott egész év folyama alatt 34 gyűlés, ezek közt 2 ünnepélyes, 1 rendkívüli. Ezen gyűlések tárgyát beszédek, szavalatok, zene, és ének műdarabok nemkülönbön felolvasások képezték. Az ének- és zenedarabok betanítása s rendezése körül elismerést érdemlő s az ifjúságot hálára kötelező buzgalmat tanusított Fogarasy János karnagy s gymn. énektanár.

A tagok munkakedvét nagyon emelték a pályadíjak, melyeket időközönként s a bezáró ünnepély alkalmára az ifjúság nevelésügyi barátjai, sőt egyes tehetőbb ifjak is szívesek voltak kitűzni.

Az 1878. tanév első felében kiadandó jutalmakul kitűzött Csiszér János gymn. tanár s növeldei aligazgató 2 frtot a lapnak megjelenő legjobb értekezletre s 2 db 1 frtos tallért egyiket egy legjobb, másikat „Egy kiérdemült tanár sirján“ című költeményre. Rancz János gymn. tanár 2 darab, Fülei Sz. Lajos segédlelkész 1 db ezüst forintos tallért egy szavaltversenyben leginkább kitűnő három egyén jutalmazására, Eszterházi László IV. oszt. tanuló egy tallért a lapban megjelenő legjobb prózai munkára. A tanév második felében kiadandó jutalmakul kitűztek: Biró Béla növeldeigazgató 5 db ezüst forintos a bezáró ünnepélyen tartandó szavaltversenyre, Csiszér János 2 ezüst frtot a lapban megjelenő legjobb értekezésre s 2 db ezüst frtot a legjobb költeményre, Straubert Ödön gymn. tanár 2 ezüst forintos a legjobb elbeszélésre, Kórody Gábor VI. oszt. tanuló 2 db ezüst forintos a legjobb prózai munkára.

Midőn ezen jutalmak a bezáró ünnepélyen kiosztattak, a jelenlevő főpásztor ó nagyméltósága az ifjúság ének- és zenekedvelésének jutalmazására 2 db ezüst frtos tallért ajálott föl, mely jutalom azonnal oda íteltetett Eszterházi Lászlónak.

Végül a körnek kitüntetett értelemben vett jötevői voltak ezen évben is az erdélyi főpásztor Dr. Fogarasy Mihály ó Nagyméltósága, ki minden évben 10 frttal fizet elő a lapra, és Dr. Eltes Károly kanonok s igazgatótanácsi előadó ó ngya, ki szintén 10 frtot adott a pénztár gyarapítására.

Mindezekért a titkári jelentés és az elnöki bezáró beszéd hálás köszönet szavait hangoztatá, melyeket nemkésik az előljáróság is a maga nevében e helyen viszhangoztatni.

— Társulati ügy. Az „erd. r. kath. irodalmi társulat“ május 31. tartott választmányi gyűlésének tárgyalásai:

1. Biró Béla alelnök a gyűlést megnyitván jelenti, hogy csik-szentmihályi Sándor Kálmán a társulat rendes tagjának jelentkezett. Jelentkező örömmel fogadtatván, a második szakosztályba soroztatott.

2. Alelnök továbbá jelenti, hogy ngyos Lonkay Antal a „Magyar Állam“ szerkesztője, egyszersmind pedig a társulat tiszt. választmányi tagja szép kísérelvél mellett megküldötte a könyvtár részére „Az én első romai utam és vaticani zarándoklatom“ czimen irt kitűnő művének egy diszpéldányát. Határoztatott, hogy a választmány külön válasziratban fejezi ki köszönetét a küldött műért és szerzőnek ügyünk iránti nemes lelkésedéseért. A válaszirat elküldésével elnök ngya és titkár bizatván meg.

3. Simon Elek kir. tanácsos és Kolozsvár sz. kir. város polgármester- alapító-tagsági díja fejében 50 frt helyett két drb 50 frtos erdélyi földtehermentesítési kötvényt — 100 frt névértékben — szíveskedett küldeni. Ezen valódi egyszerűtetéből folyó lelkes pártolás fölemelő örömmel fogadtatott s elhatároztatott, hogy a kir. tanácsos ó nságának ezen önzetlen szívesége — s a kath. irodalom ügyének elősegítése érdekében tanusított nagy lelküségéért a választmány irásban fogja köszönetét nyilvánítani.

4. Az „egri egyházmegyei irodalmi egyesület“ megküldötte „Irányszék az egyházi szónoklathoz“ című legujabb kiadványát a könyvtár részére. A műköszönettel fogadtatott s a könyvtárnoknak kezelésre átadott.

5. Molnár János theol. tanár ur a gyergyó-ujfalvi plebaniai állomásra lelkésznek neveztetvén ki, az első szakosztály előkségéről, valamint a belső választmányi tagságról leköszönt. Az előkség megbizatott, hogy az első szakosztályt új elnök választására szólítsa föl s a választmányi gyűlésekre hívja meg azt, ki a választás alkalmával a belső választmányi tagságra legtöbb szavazatot kapott.

6. A pénztár előterjdszti kimutatását május havára. E szerint pénztári állás: a) 2 db erd. földtehermentesítési kötvényben 100 frt, — b) alaptőke a takarékpénztárban 550 frt, — c) folyó pénzkészlet 65 frt 04 kr o. é. A kimutatás megvizsgálására bizottság küldetett ki, mely azt helyesnek találta.

7. Vonatkozással a mult választmányi gyűlés határozataira a jelen választmányi gyűlés utasította elnököl alelnököt, hogy a szakosztályok elnökeit a havi gyűlések megtartására szólítsa föl.

8. Jegyzőkönyv hitelesítésére fölkérettek Dr Tódor József, Nagy István, Straubert Ödön választmányi tagok.

— Az irodalmi társulat első szakosztálya jun. 11-én tartott gyűlésen újja alakult, elnöknek Dr Tódor József theol. tanárt, jegyzőnek Straubert Ödön gymn. tanárt választván.

— Jótékonyág. A belső Székelyföldön mind gyakoribbá vált templomrablás az altorjai templomot sem kimélte meg, mivel — mint annak idejében lap utján is közzé volt téve — több értékes tárgytól fosztatott meg, s a hiány annál fájdalmasabb volt, minél több terhek nehezettek egyházközsékünkre. Azonban — hála a

Gondviselésnek — e veszteség feletti fájdalomunk mélt. és főtiszt. Bálint Károly czimzetes kanonok és főesperes-plebános urnak, mint oltáregyleti igazgatónak nagylelkű közbejárására részben enyhítve lett k.-vásárhelyi oltáregyleti elnök br. Szentkereszty Stephánie ő nagysága áldozatra mindig kész s országszerte ismeretes lankadatlan buzgalma folytán, ki az oltáregyleti bizottmány utján templomunk számára következő öltönyöket kegyeskedett könyöradománykép juttatni: 1.) Egy igen díszes és értékes fekete miseruhát (casula) hozzá tartozó főkellékeivel, egy fekete stolát, egy manípulust, egy kehelytakarót, egy burzát és egy pallát; 2.) egy ünnepi szép albát; 3.) egy ünnepi szép karinget, szép csokrok és szalaggal; 4.) egy vállkendőt; 5.) két mantilét vagyis kezesítőt; 6.) egy gyönyörűen himzett szép esengetyűhuzó szalagot. Összesen az istenitisztelet külfényének emelésére 12 darabot.

Mivel részvételebb az ur háza ékítésében a mai nemzedék nagyobb része és hithidegebb a kor, melyben ma élünk, annál jobban esik szívünknek, hogy ily tüneményt láthatunk a valódi kereszténybuzgóság egén. Valóban ő nagysága az Ur egyháza, az istenitisztelet külfényének emelése, valamint a szegények felségítése, az árvák és özvegyek könyeinek felszárítása körül oly lankadatlan buzgalmat és áldásos tevékenységet tanusított és tanúsít, melyek míg egyfelől erősebb férfi-vállalknak is majdnem elviselhetlenek, addig másfelől ezen nemes tettek a késő utódok szívében is a hála legszebb érzelmeit fogják fölkelteni.

Tartsa meg az Eg ura ő nagyságát viruló egészségben, hogy áldásos működését Isten nagyobb dicsőségére s mindnyájunk örömére az emberi életidő lehető leghosszabb koráig folytathassa. Altörja, 1879. május 29. Hanzel János s. k. segédlelkész.

— Pályázati hirdetés. A budapesti kir. magyar tud. egyetem hittudományi kara részéről a Horváth-féle alapítványból 800—800 frttal s 1880-ik évi május 31-ével mint beküldési határidővel következő két pályakérdés tüzetik ki:

1) Készíttessék oly mű, melyben a művelt magyar közönség igényeinek megfelelőleg előadatván és bizonyíttatván a kath. egyháznak a bold. szűz Máriára vonatkozó tanai, ezek alapján fejtsessék ki s bizonyíttassék be az őt megillető tisztelet jogos volta, tekintettel ennek történeti fejlődésére s az ezen czélból alapított s egyházhathatóságilag helybenhagyott társulatokra és ünnepekre, valamint Mária tiszteletének a köz- és magán erkölcsiségre és a keresztény művészetre való befolyására.

2) Szerkesztessék oly behatóbb mű, melyben az aegyptologiai s assyriologiai újabb s legújabb kutatások rövid története, irodalma és fontosságának változása után azoknak megállapítottabb eredményei — legalább is a kiválóbb szerzők nyomán — s a művelt világi olvasó közönség igényeihez képest tüzetesen oda értékesíttessenek: miszerint egyrészt az illető őszövétségi sz. iratok hitelessége ez oldalról is nyerjen fényes igazolást;

másképp pedig az is egyttal kiderüljön, hogy az e téren a különben minél haladottabb, annál kedvezőbb kutatásnak jelen stadiuma szerint itt ott mutatkozó vagy elfogultán támasztott nehézségek czélzatos élüket veszítik vagy épen megszűnnek, míhelyt kellőleg megvilágíttatnak s valódi értékökre leszállíttatnak.

A jutalomnyertes pályamunkák, melyek kinyomtatandók, a fennemlített 800—800 frttal s azoknak 1879-i május hó 17-étől folyó kamataival fognak díjaztatni.

A pályaművek, — melyek részletes tárgy- és névmutatókkal legyenek ellátva, idegen kézzel tisztán írva, lapszámozva és füzve, a szerző nevét rejtő jelmondatos levél kíséretében 1880-i május hó 31-ig — mely időn tel el nem fogadtatnak, — a fennevezett kar dékáni hivatalához intézendők.

Kelt Budapesten a hittudományi karnak 1879-i május hó 17-én tartott ez évi III. rendk. üléséből. Dr. Klinnger István, e. i. dékán.

— Az egi egyházi irodalmi egylet alapszabályai értelmében évenként közgyűlést tartván, ez máj. hó 28-án folyt le a lyceum egyik tantermében. Az egylet elnöke a közgyűlést a sajtó fontosságát kiemelő s nagy tettségben részesült beszéddel nyitotta meg. A beszédelapunk mult számában egész terjedelmében közzöltük. — A titkár felolvasta jelentését az egylet működéséről a mult közgyűlés óta. A pályakérdések közül az I. és III-ra nem akadt pályázó, a II-ra három pályamű érkezett be. A szabályszerű bíráló a pályadíjt a „Sobrius esto“ jellegű pályaműnek ítélte oda. — A Mindszentyemlék készen van, és csak a kedvezőtlen időjárás akadályozta eddig az alapterakást és felállítását; mi azonban nem sokára meg fog történni. — A Népkönyvtár ezentuli füzetei nem fognak időhöz kötötten kibocsáttatni. Megjelent a tavali pályanyertes munka: „Írányeszmék az egyházi szónoklathoz“ Klampaczky Alajostól. — „A pálinkaivás káros voltáról és megszüntetésének módjáról“ című. „Sobrius esto“ jellegű munkának szerzője: Korének József szomolyai plebános. — Utolsó tárgy volt a tisztikar megújítása. A tisztválasztás eredménye következő: elnök: Zsendovics József; alelnök: Balássy Ferencz; titkár: Szmidá Viktor; pénztárnok: Végh Pál; választmányi tagok: Bartók I. Bárdossy M. Benőfy S. Csekó G. Dolánszky A. Foltin J. Inász G. Kandra K. Katinczy Gy. Klampaczky A. Krassy F. Korének J. Luga L. Párvy S. Rapaics R. Sebők L. Sivampel J. Suilay I. Tersztyányszky D. Vincze A. Zsaskovszky J. — Elnök néhány szívélyes szóval bezárja az ülést.

— Kalocsai bibornokok voltak: 1. Várday István, (1457—1470.), ki Frigyes császártól Mátyás királynak a koronát 20 évi távollét után visszahozta. — 2. Draskovics György (1572—1587.), ki mint a győri püspökség adminisztratora egyszersmind kancellárja és királyi helytartója volt Magyarországnak. — 3. Kollonich Lipót (1691—1695.), ki a mohácsi vész után első jött Kalocsára, s kitől a hirneves Conventio Kollonichiana származik. — 4. Gróf Cháky Imre (1710—1732.), ki a kalocsai jeleslenlegi székesfőegyház alapjait letette, s ki 1730-ban XII. Kelemen választása alkalmával ép ugy pápajelölt volt, mint előbb Bakács Tamás, s a bibornoki tisztelet egy része szavazatával őt tisztelte meg. — 5. Dr Haynald Lajos, 1867-től mint érsek, 1879-től mint bibornok.

Kiadja: az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Szerkesztőbizottság. Felelős szerkesztő: BIRÓ BÉLA. Szerkesztőtársak: ÁVÉD JÁKÓ, BALOGH IGNÁCZ, CSERNI BÉLA, GIDÓFALVY GERGELY.

Nyomatott Klüger Bernátnál a lyc. gyorssajtóján Gyulafehérvárt 1879.